

Próba oceny skutków potencjalnych zmian WPR na podstawie wyników modelowania

Szczepan Figiel
Pułtusk, 01.XII.2009

**EKONOMICZNE I SPOŁECZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU POLSKIEJ
GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ PO WSTĄPIENIU POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ**

MAKROEKONOMICZNY KONTEKST WPR

- Koszt WPR:

- około **55** miliardów EUR rocznie;
- **40%** całkowitego budżetu UE;
- mniej niż **0,5%** PKB w UE.

- Dotkliwość:

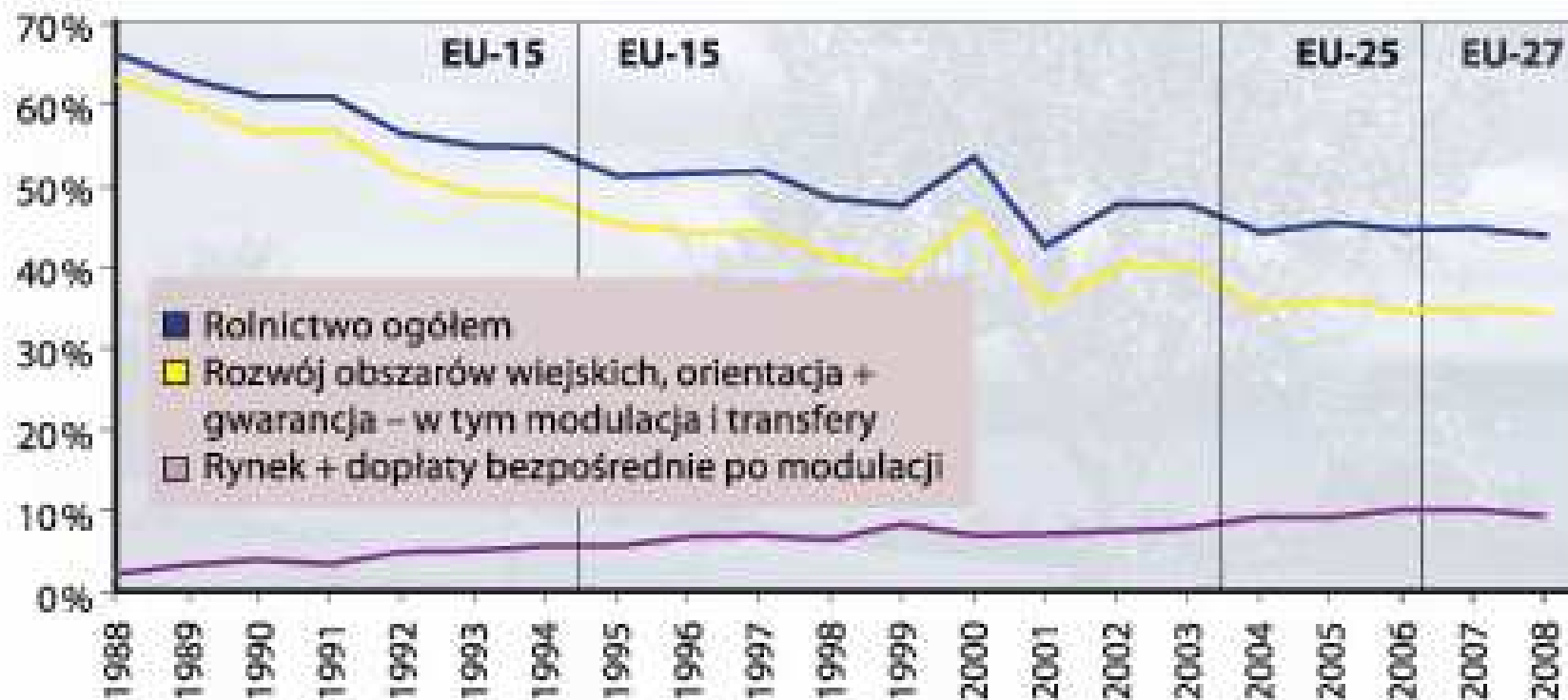
*Finansowanie WPR kosztuje średnio każdego obywatela około **2 euro tygodniowo**.*

- Główna tendencja:

Część jaką stanowią w budżecie wydatki na wspieranie rynku (zboże, cukier, wołowina i mleko) oraz dotacje do eksportu maleje na korzyść dopłat bezpośrednich wypłacanych producentom i wsparcia rozwoju obszarów wiejskich, których wysokość wzrasta.

Źródło: http://ec.europa.eu/agriculture/capexplained/cost/index_pl.htm

ROLNICTWO W UJĘCIU PROCENTOWYM CAŁKOWITEGO BUDŻETU UE zobowiązania

Źródło: http://ec.europa.eu/agriculture/capexplained/cost/index_pl.htm

Przyczyny, prawdopodobieństwo i zakres potencjalnych zmian WPR

- Przyczyny:
 - Adekwatność celów i instrumentów;
 - Koszty realizacji (kwota i jej udział w budżecie UE).
- Prawdopodobieństwo:
 - Zmienne w czasie (układ sił i interesów, etc.);
 - Zależne od ewentualnego zakresu.
- Zakres:
 - Status quo;
 - Likwidacja (renacjonalizacja);
 - Kompromis (najbardziej prawdopodobny?)

PŁASZCZYZNY OCENY SKUTKÓW

- Krótko i długookresowe:
 - Potencjalne szoki rynkowe i dochodowe (krótkookresowe lub trwałe);
 - Zmiany strukturalne (realokacja czynników wytwórczych i jej wpływ na zatrudnienie, struktura obszarową gospodarstw oraz ceny względne czynników).
- Mikroekonomiczne i makroekonomiczne
 - Produkcja rolna, ceny rolne i produktów żywnościowych, wymiana handlowa;
 - wzrost gospodarczy, bezrobocie, inflacja, kurs walutowy.
- Konkurencyjność – produktywność
 - Sektora rolno-żywnościowego;
 - Gospodarki.

NARZĘDZIA ANALIZY – MODELE

- **AGMEMOD**

Rekursywny, dynamiczny model równowagi cząstkowej, obejmujący rolnictwo EU jako składające się z narodowych bloków, uwzględniający powiązania międzynarodowe, stosowany w kilku ośrodkach europejskich.

- **MODROL**

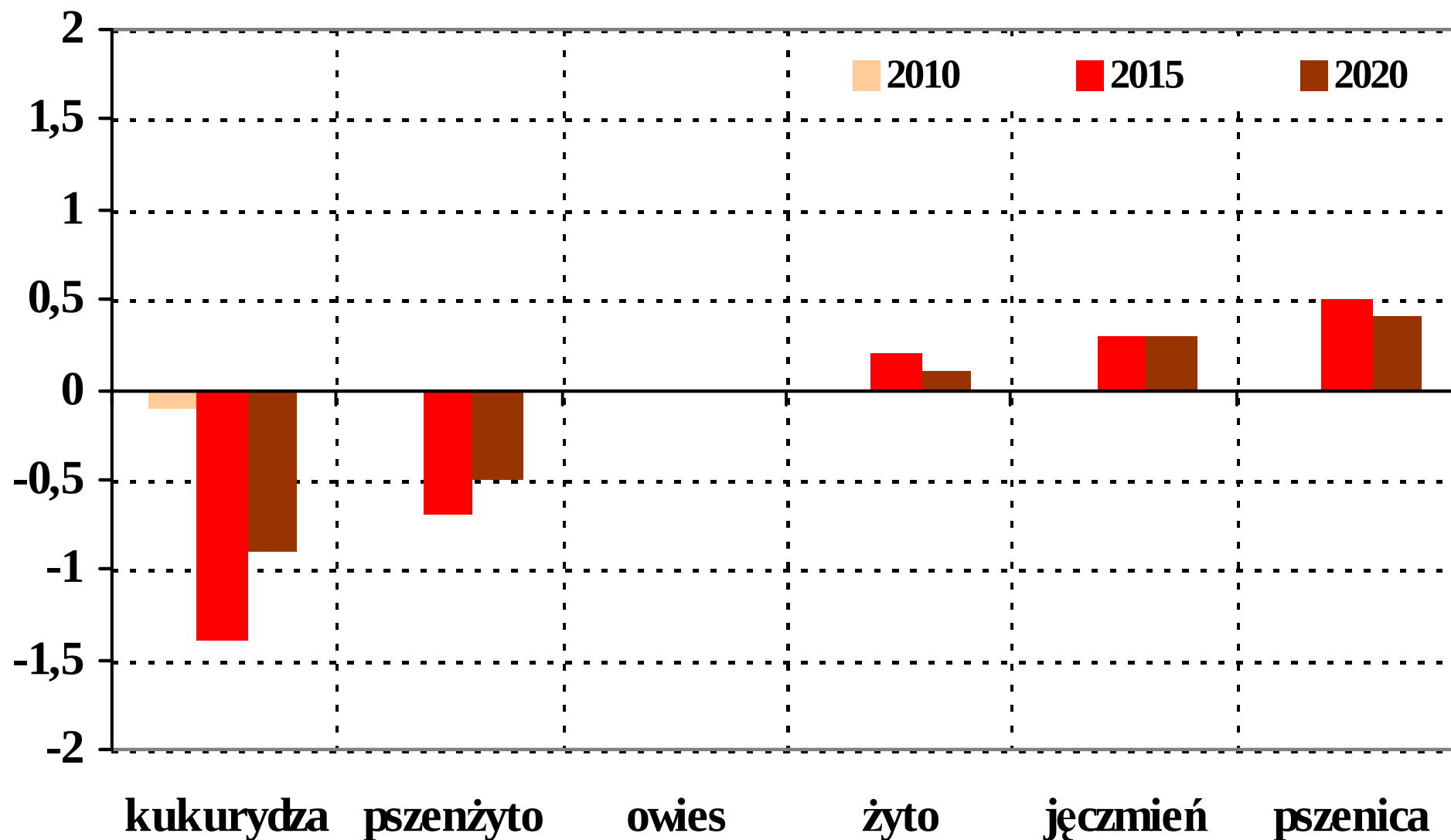
Sektorowy model głównych krajowych rynków rolnych, opracowany i rozwijany w IERiGŻ we współpracy z Instytutem Badań Systemowych.

- **DSGE**

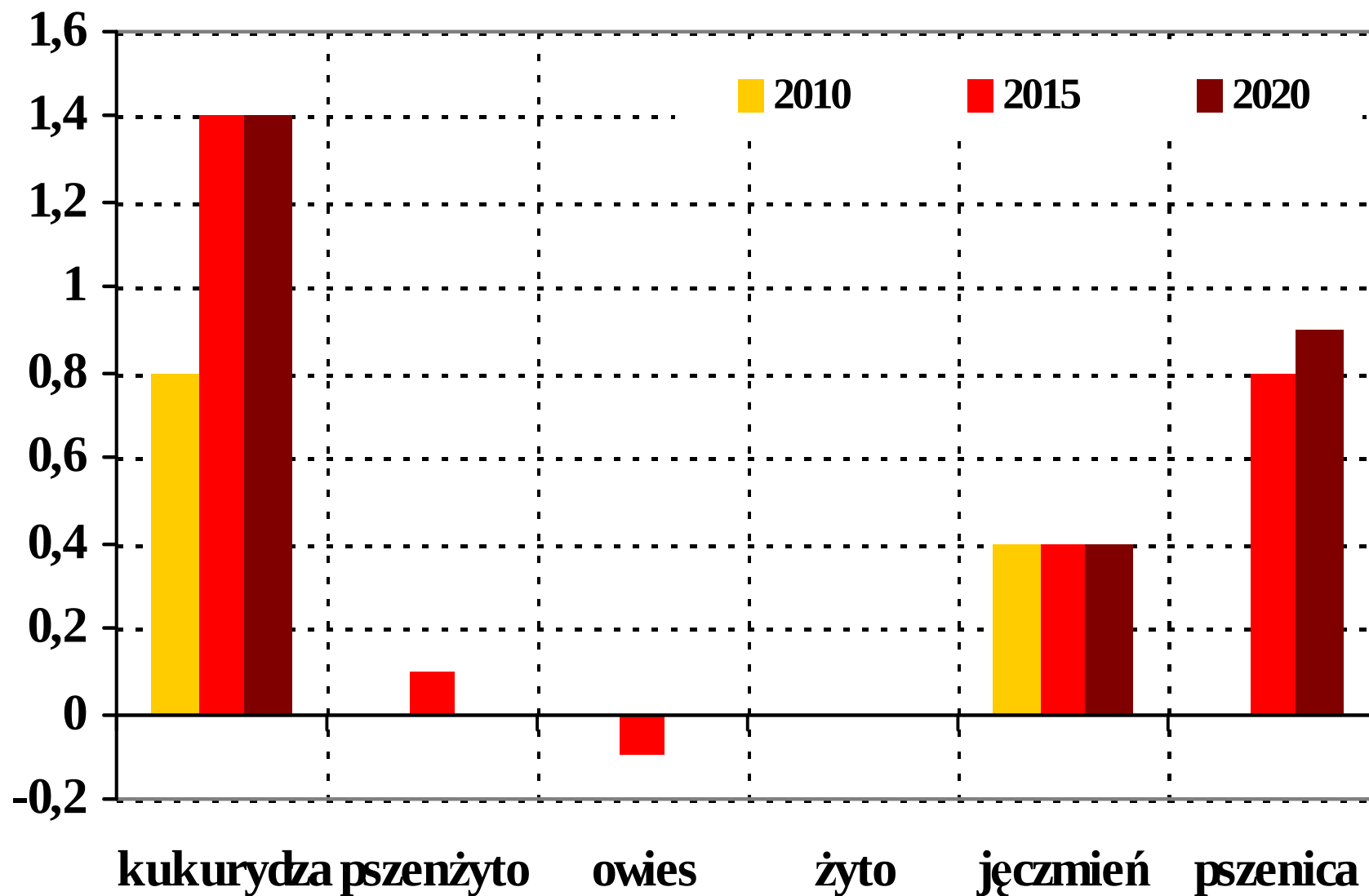
Symulacje potencjalnych skutków, dotyczących funkcjonowania sektora rolno-żywnościowego, wywołanych szokami zewnętrznymi w postaci istotnych zmian w polityce rolnej oraz otoczeniu makroekonomicznym, z wykorzystaniem modelu Dynamicznej, Stochastycznej Równowagi Ogólnej, we współpracy z Instytutem Badań Strukturalnych.

ZMIANY WPR – HEALTH CHECK

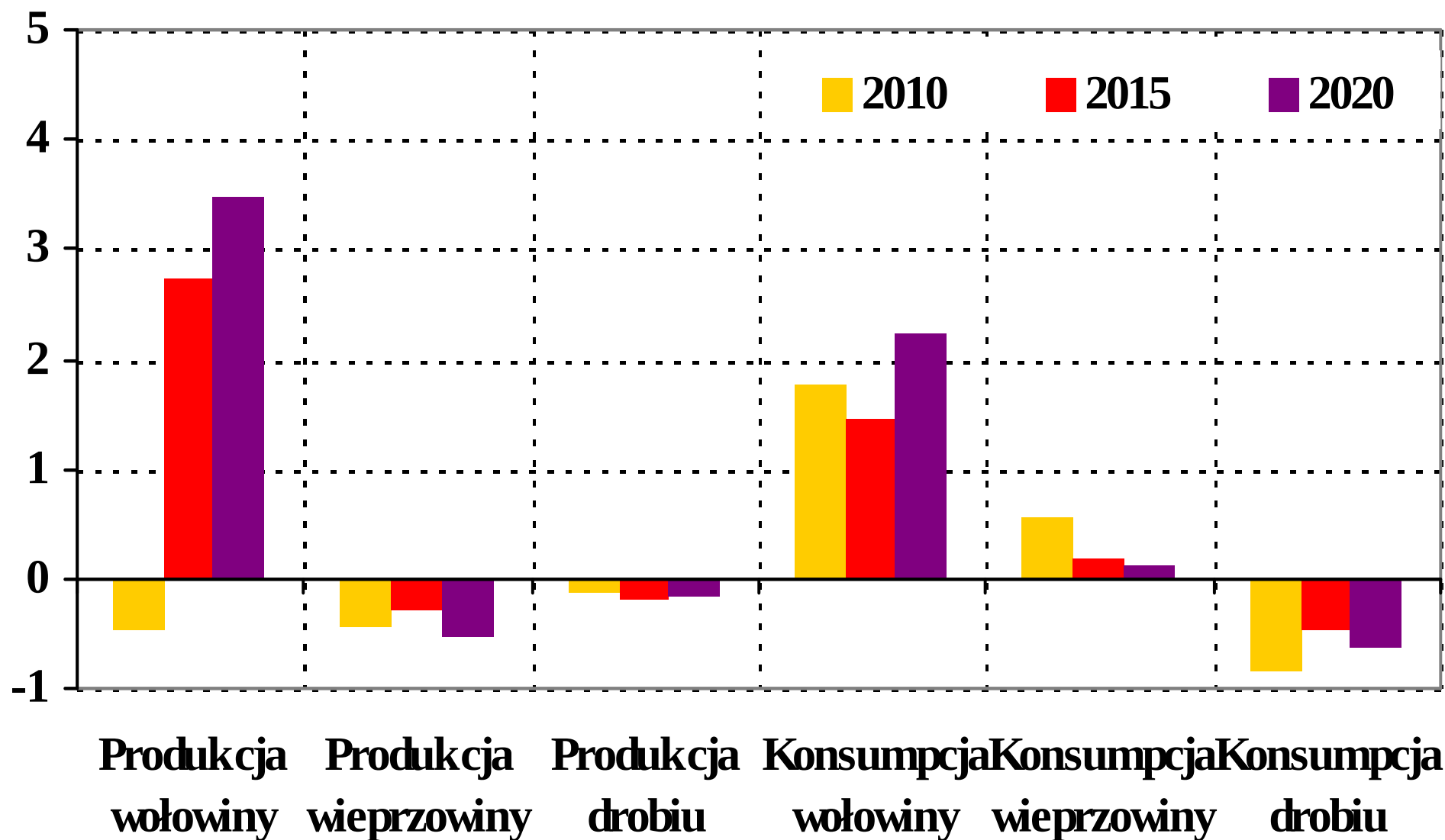
- System dopłat bezpośrednich (*SPS – single payment scheme versus SAPS – single area payment scheme*);
- Oddzielenie dopłat bezpośrednich od produkcji (*decoupling*);
- Modulacja, czyli redukcja wysokość dopłat bezpośrednich w przypadku gospodarstw otrzymujących powyżej **5 tys. EUR**;
- Zniesienie obowiązkowego odłogowania;
- Kwoty mleczne – począwszy od 2009 r. zwiększanie kwot o **1%** rocznie (do 2014), a w 2015 ich **zniesienie**.

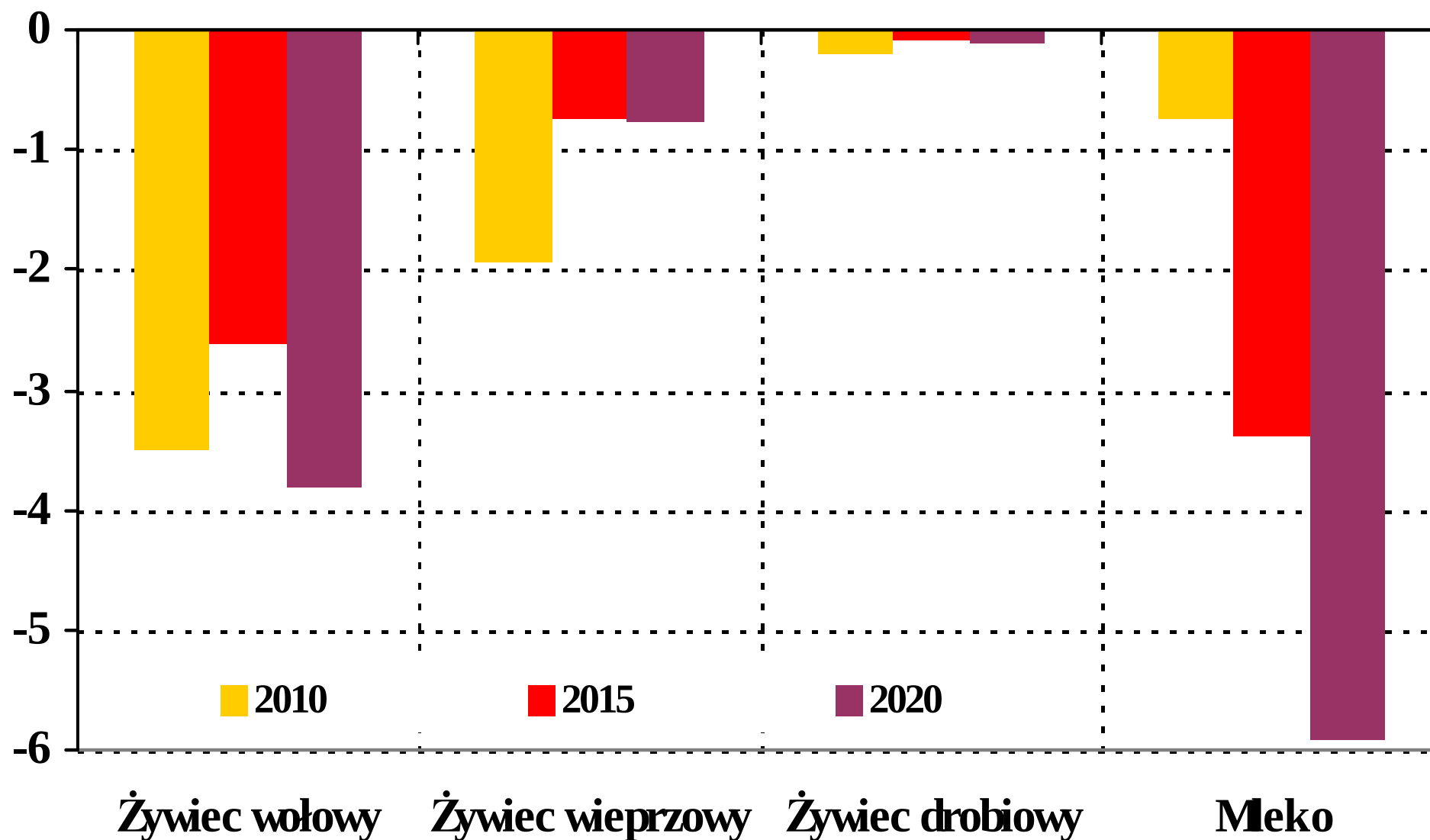
**Zmiany w wielkości produkcji zbóż –porównanie
scenariuszy bazowego i HC (%)**

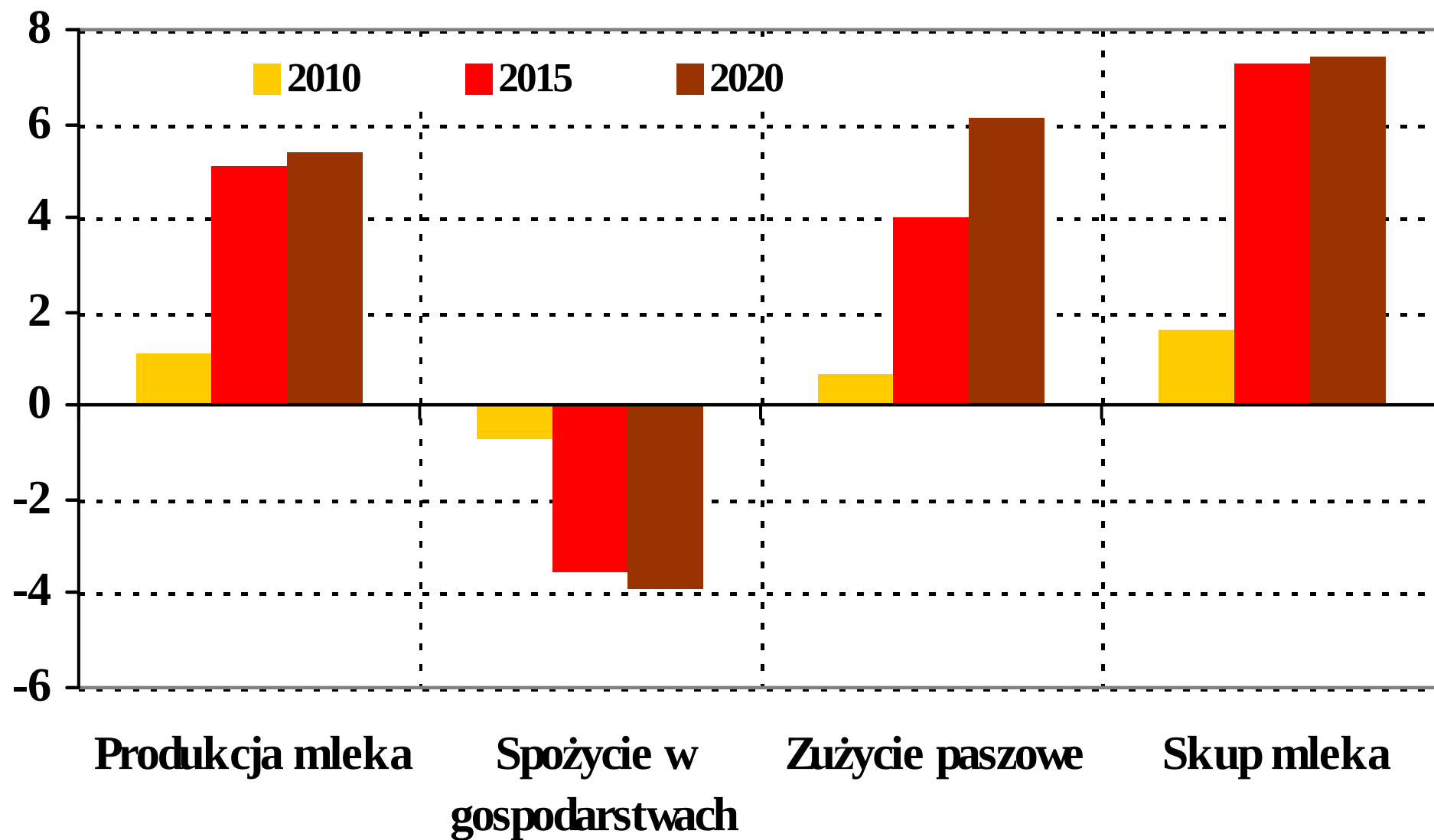
**Prognozowane zmiany w cenach poszczególnych zbóż –
porównanie scenariuszy bazowego i HC (%)**

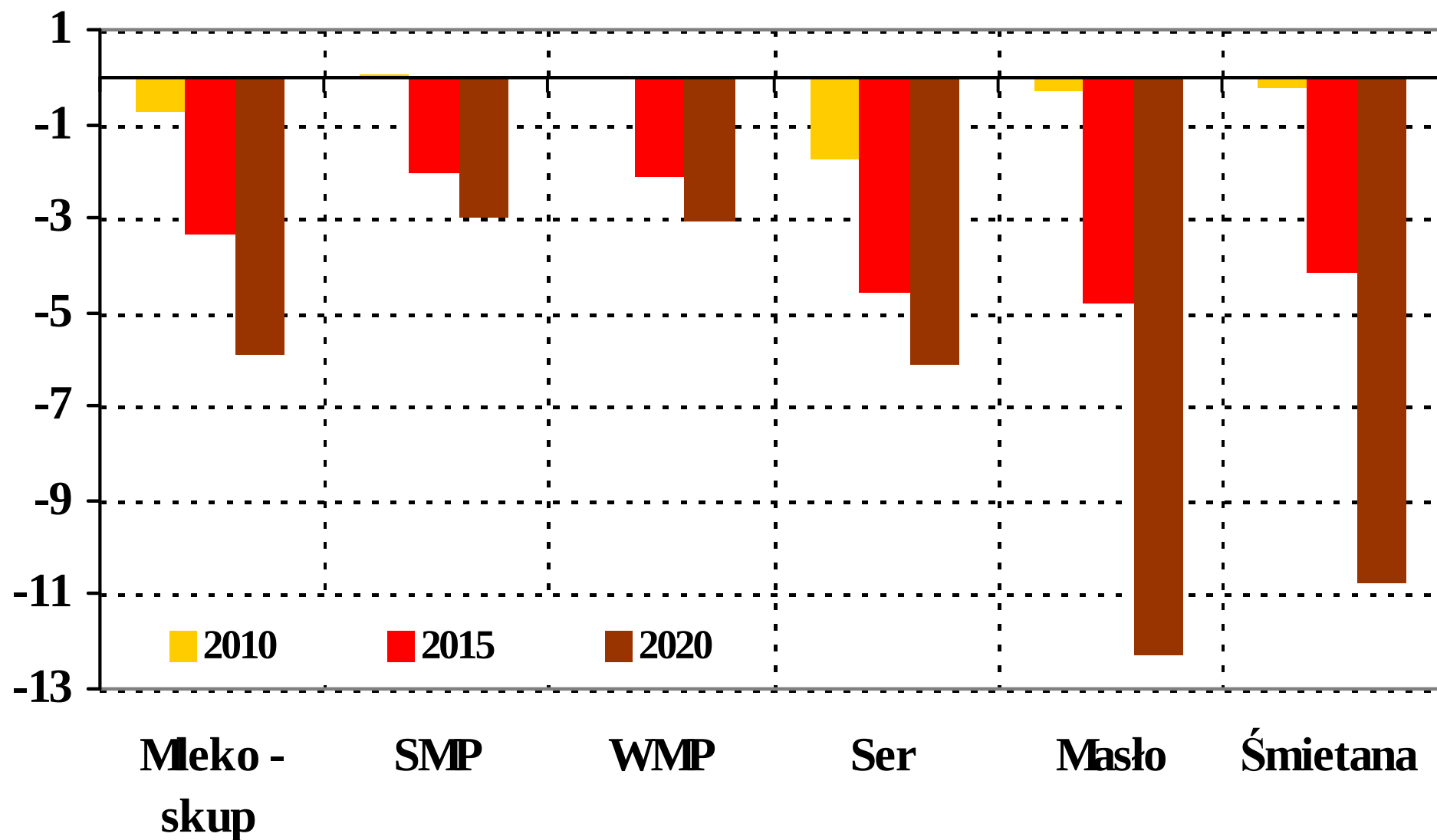
Prognozowane zmiany w krajowej produkcji i konsumpcji mięsa – porównanie scenariuszy bazowego i HC (%)

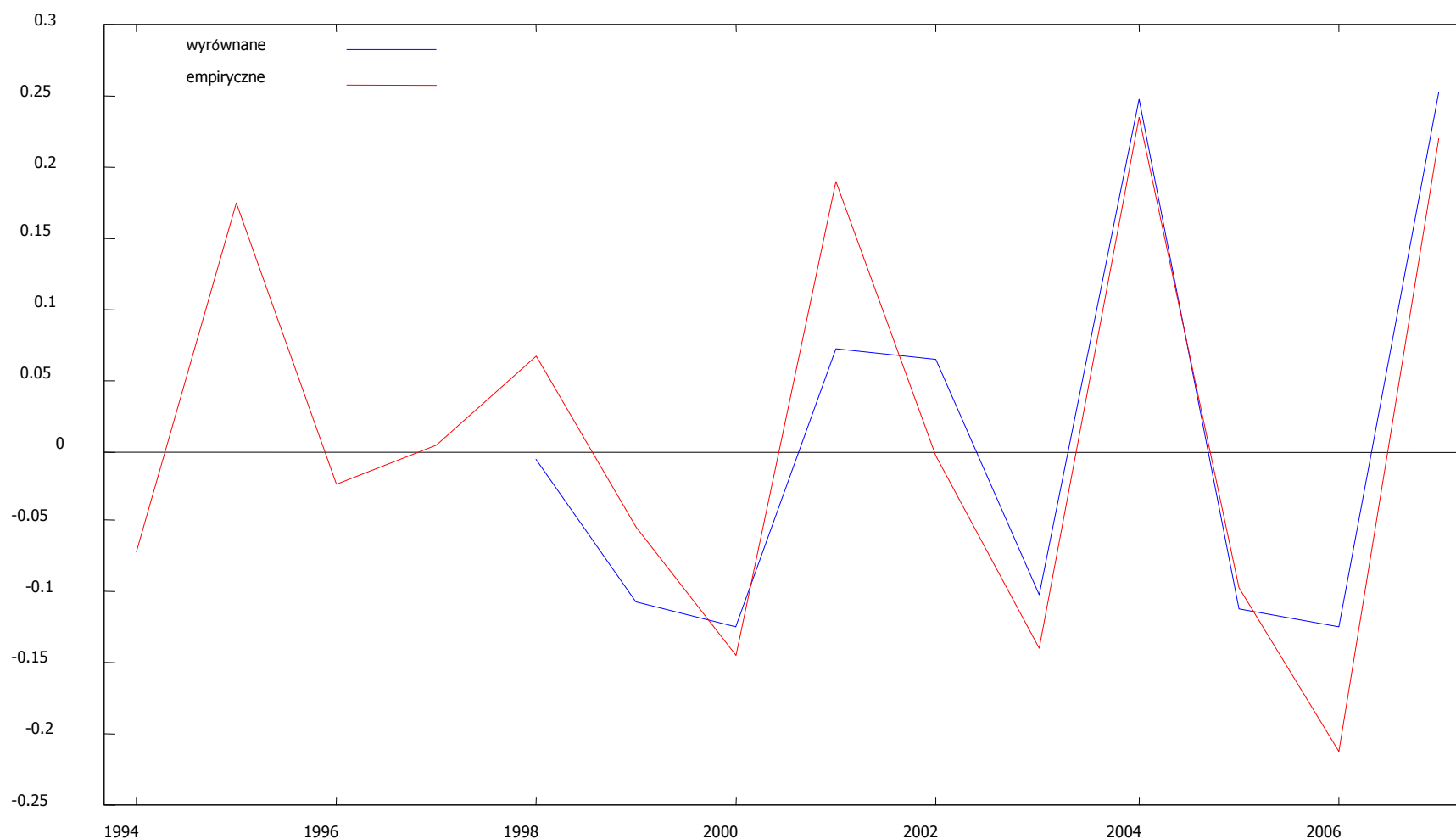
**Prognozowane zmiany w cenach skupu żywca i mleka –
porównanie scenariuszy bazowego i HC (%)**

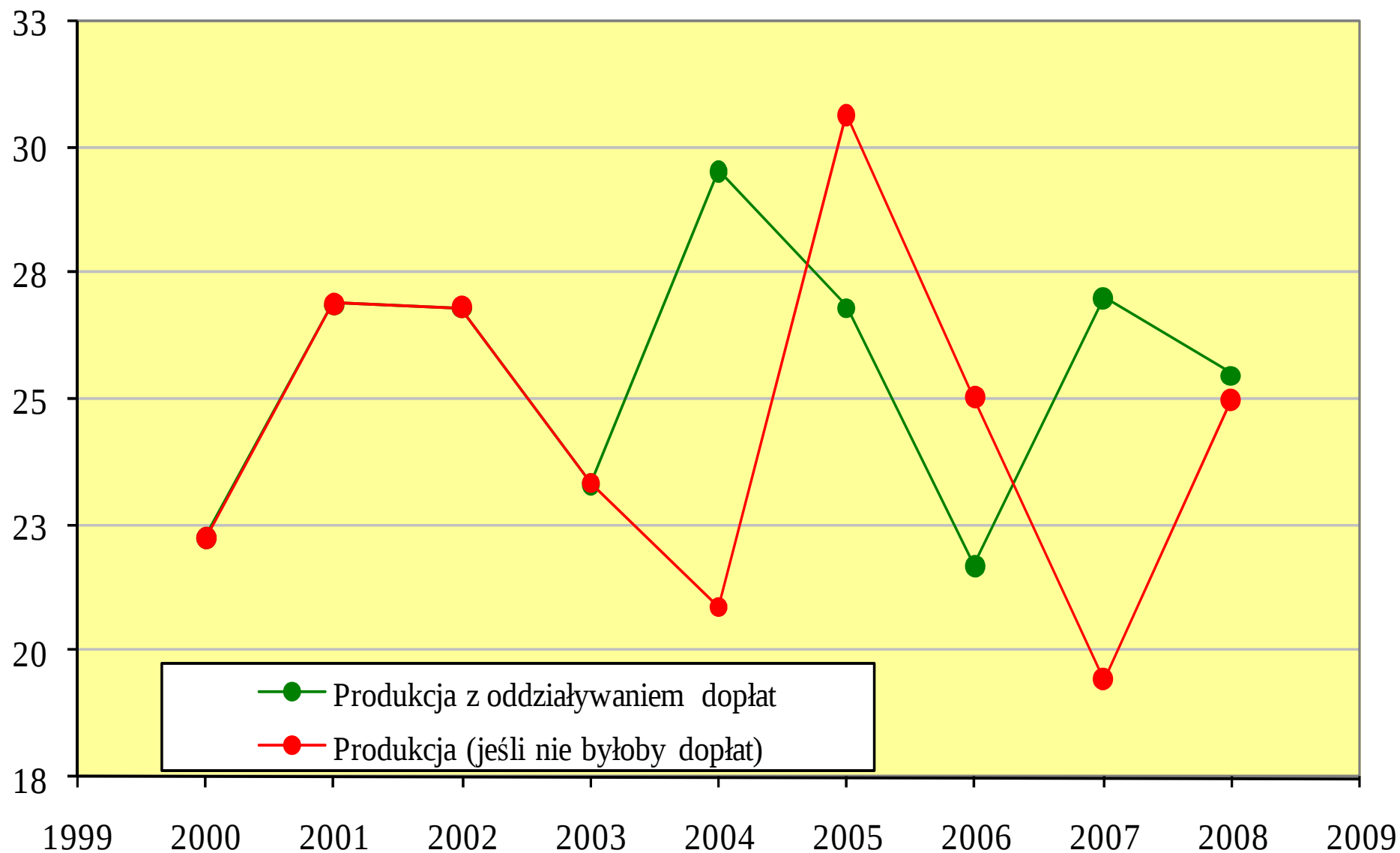
Prognozowane zmiany w głównych składnikach bilansu mleka – porównanie scenariuszy bazowego i HC (%)

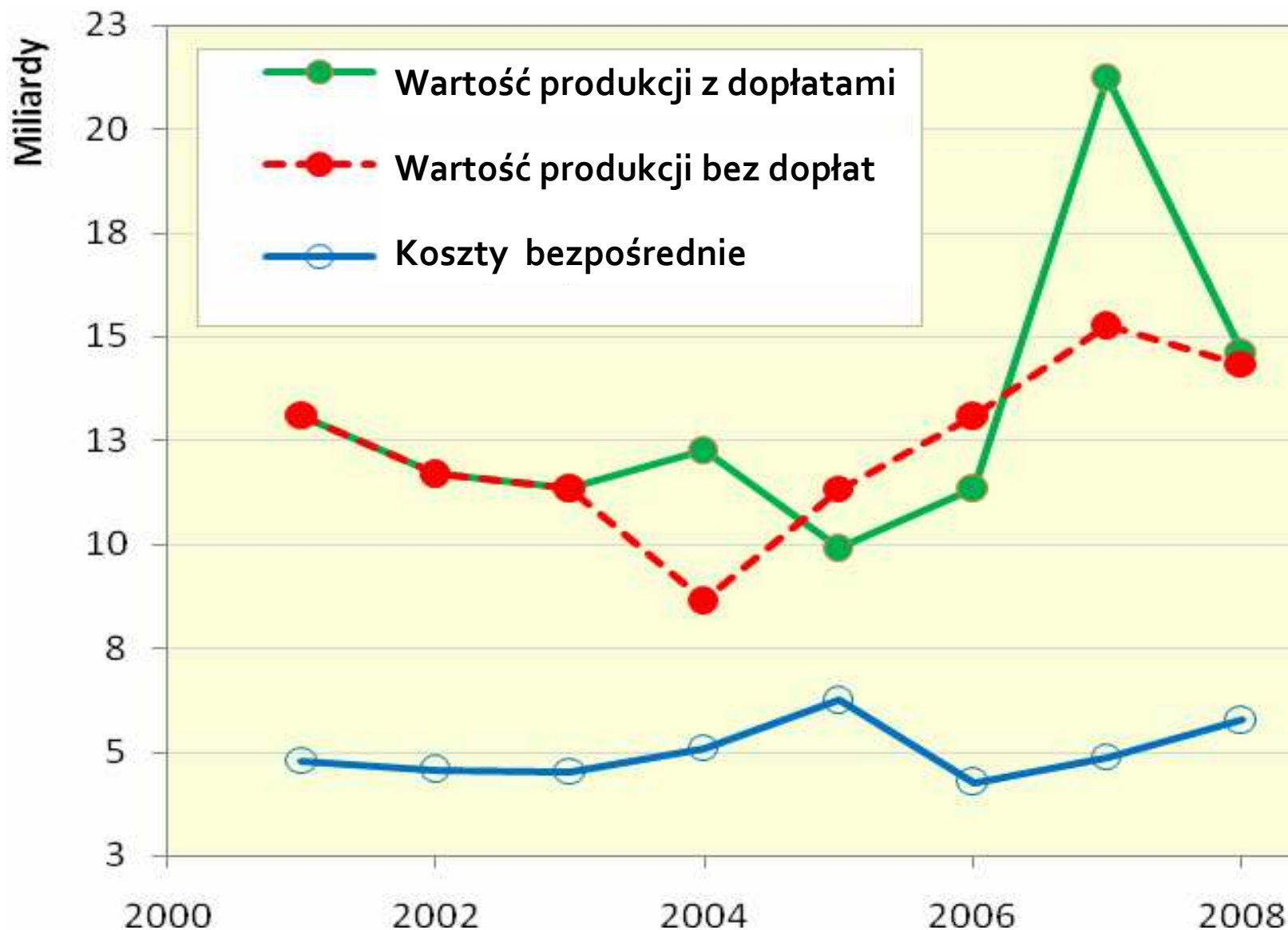
Prognozowane zmiany w cenach skupu mleka i cenach zbytu głównych produktów mleczarskich – porównanie scenariuszy bazowego i HC (%)

**Względne przyrosty produkcji zbóż w Polsce w latach 1998-2007
(zależność produkcji od cen skupu, cen światowych oraz dopłat bezpośrednich
estymowana z wykorzystaniem modelu MODROL)**

Rzeczywista i hipotetyczna (bez dopłat, obliczona na podstawie modelu MODROL) wielkość krajowej produkcji zbóż w latach 2000-08

Potencjalna wartość produkcji zbóż z uwzględnieniem oraz pominięciem dopłat na tle kosztów bezpośrednich w latach 2000-08

DSGE – WSTĘPNE USTALENIA

- WPR pociąga za sobą silne efekty na rynku pracy, skłaniając beneficjentów do zachowań o charakterze poszukiwania renty;
- W szczególności WPR może prowadzić do wzrostu bierności zawodowej w gospodarstwach rolnych oraz zmniejszenia przepływu pracujących z rolnictwa do innych sektorów;
- Komponent o charakterze subsydium inwestycyjnego powinien prowadzić do wzrostu akumulacji kapitału zaangażowanego w produkcję rolną, co wobec jednoczesnego zahamowania odpływu zasobu pracy do innych części gospodarki może oznaczać spadek poziomu całkowitej produktywności czynników produkcji w sektorze rolnym.

DSGE – KIERUNKI PRAC

- Ocena wpływu ograniczenia lub likwidacji dopłat bezpośrednich na sytuację dochodową rolnictwa, zatrudnienie oraz przepływy czynników wytwórczych;
- Symulacja wpływu egzogennych szoków cenowych wywołanych zmianami cen towarów rolnych na rynkach światowych;
- Symulacja wpływu szoków wywołanych zmianami kosztów produkcji (wzrost cen energii, paliw, etc.)
- Symulacja wpływu zmian w otoczeniu makroekonomicznym (stopa procentowa, kurs walutowy).

PODSUMOWANIE

- Skutki reformy Health Check:
 - Stosunkowo niewielki wpływ na relacje popytowo-podażowe na głównych rynkach rolnych;
 - Największe, istotne skutki dotyczą producentów mleka i sektora mleczarskiego;
- Potencjalna likwidacja dopłat bezpośrednich:
 - Ocena skutków jest dość trudna i niejednoznaczna ;
 - Stosunkowo oczywisty, negatywny krótkookresowy efekt dochodowy;
 - Mniej oczywiste efekty produkcyjne i cenowe;
 - Efekty strukturalne (?)
- Renacjonalizacja WPR:
 - Utracone korzyści sektorowe (transfery UE, np. **9,7 mld zł** w 2007);
 - Zmiana konkurencyjności sektora?
 - Wpływ na konkurencyjność gospodarki na tle ogólnego celu NSRO (?)